

III. ULUSAL KIRMATAŞ SEMPOZYUMU İSTANBUL'DA GERÇEKLEŞTİRİLDİ

I. Ulusal Kırmataş Sempozyumu 1996 yılında, II. Ulusal Kırmataş Sempozyumu ise 1999 yılında gerçekleştirilmiştir. Ulusal Kırmataş Sempozyumu'nun III.sü organizasyon ve içerik olarak genişletilerek III.Ulusal Kırmataş Sempozyumu "Agrega (Beton, Asfalt), Çimento Hammaddeleri Madenciliği" başlığı altında, 3-4 Aralık 2003 tarihlerinde, İstanbul Dedeman Otel'de gerçekleştirilmiştir. İlk ikisi; TMMOB, Maden ve Jeoloji Mühendisleri Odaları İstanbul Şubelerinin birlikteliğinde yapılırken, üçüncü sempozyum; Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği, Türkiye Hazır Beton Birliği ve Agrega Üreticileri Birliği'nin katılımlarıyla daha da güçlendirilmiş bir yapıya dönüştürülmüştür.

Sempozyuma; kamudan 35 kişi, özel sektörden 92 kişi, üniversitelerden 83 kişi olmak üzere toplam 210 kişi resmi delege olarak katılmıştır.

III. Ulusal Kırmataş Sempozyumu'na 49 bildiri gönderilmiş olup bunlardan 42 adet bildiri sunum ve poster oturumlarında değerlendirilmiş ve sempozyum kitabında basılmıştır. Tebliğlerin 9 adedi çağrılı olup, 33 adedi sektör temsilcileri ve akademisyenlerce hazırlanmıştır. Bu bildirilerden 31 adedi, sempozyum boyunca hazırlayanlar tarafından sunulup tartışılmış, 11 adedi poster olarak değerlendirilmiştir. Kitapta yer alan bildirileri hazırlayanlar açısından değerlendirildiğinde; dağılımı aşağıda verildiği gibidir;

- 1 - Üniversite + Özel kuruluş ortak çalışması 4 Adet
- 2 - Üniversite + Kamu kuruluşu ortak çalışması 4 Adet
- 3 - Kamu kuruluşu (Üniversite hariç) 1 Adet
- 4 - Üniversite 26 Adet
- 5 - Özel kuruluş 7 Adet

Sempozyuma; İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul

Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi'nin ilgili bölümlerinden bildiriler ile katılım sağlanmıştır.

Sempozyumda tartışılan bildiriler, içerik olarak değerlendirildiğinde;

- *Ocak malzemesinin agrega olarak kullanılabilirliği ve hazırlanan betonun incelenmesi, 25 bildiri,*
- *Patlatmanın çevresel etkileri, 6 bildiri,*
- *Rehabilitasyon, işçi sağlığı, sektördeki idari ve organizasyon sorunları, 5 bildiri,*
- *İşletme yönteminin incelenmesi, 2 bildiri,*
- *Makina seçimi, 2 bildiri,*
- *Delik delme sistemi, 1 bildiri,*
- *Atığın yeniden değerlendirilmesi, 1 bildiri* olmak üzere toplam 42 adet bildiri yer almıştır.

Sempozyumun ikinci günü, öğleden sonra toplam 7 panelistin katılımıyla "Agrega (Beton, Asfalt), Çimento Hammaddeleri Madenciliği: Sorunları ve Çözüm Önerileri" konulu bir panelde konu detaylı olarak tartışılmış ve çok önemli sonuçların

altı çizilmiştir.

Sempozyumun son gala yemeği, Geleneksel 4 Aralık Madenciler Bayramı Kutlamaları ile birleştirilmiş olarak, Maden Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, İMMİB ve Türkiye Madenciler Derneği'nin evsahipliğinde gerçekleştirilmiştir.

III. Ulusal Kırmataş Sempozyumu'nun gerçekleştirilmesinde; delege katılımının dışında; Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği, Türkiye Hazır Beton Birliği, Agrega Üreticileri Birliği, Nitromak A.Ş., Metso Mine-

rais, Simge Group, Tüfekçioğlu Kauçuk Sanayi, ve Env-Ex tarafından sponsorluk katkıları önemli bir destek sağlamıştır.

Sektörün sorunlarının tartışıldığı sempozyumda, ülkemizdeki mevcut durum değerlendirmesine yönelik değişik bildirimler kapsamında; altı çizilen bazı önemli konular aşağıda verilmektedir. Konulara ilişkin detaylar sempozyum kitapçığından temin edilebilir.

Agrega çok çeşitli kullanım alanlarına sahip olmakla birlikte, özellikle inşaat sektöründe zorunlu olarak kullanılan bir malzemedir. Ülkemizde son yirmi yıl içinde köyden kente hızlı bir nüfus akımının meydana gelmiş olması, bu nüfus hareketinin tabii sonucu olarak inşaat sektöründeki büyüme ve gelişme, yol yapımının hızlanması ve benzer nedenlerle agrega talebinde büyük artışlar olmuştur. Kalker, dolomit, mermer gibi, inşaat sektörünün agrega ihtiyacına cevap verecek cinsten taşlar ülkemizde bol miktarda bulunmaktadır. Ancak, sağlam bir hukuki düzenlemeye sahip olunmadığından bu tür kaynakları işletip piyasaya süren üreticiler, sektörde bir çok sorunla karşı karşıya gelmektedirler. Sektör için gerekli bilginin hızla üretilmesi ve yaygınlaştırılması, malzeme üretim tekniklerinin ve kullanım alanlarının standartlaştırılması, sektördeki iş gücü ve eğitim kalitesinin yükseltilmesi için agrega organizasyonlarına ihtiyaç vardır.

Agrega sektöründe; üretici firmaların büyük çoğunluğu "küçük-orta ölçekli işletmeler" olup, üretim miktarları değişken ve kalite anlayışı istenen derinlikte değildir. Üretim ölçekleri ellerindeki rezerv miktarlarına uygun değil, çoğu kez "optimum üretim ölçeği"nin altında üretim yapmaktadırlar. Bu nedenle "genel verimlilik" ve birim yevmiye başına üretilen "katma değer" büyüklükleri çok cılızdır.

Sektörün en ciddi yapısal sorunlarının başında "kayıt dışı ekonomi"de çalışmakta olduğu gelmektedir. Ne yazık ki üretim/kalite konularında olduğu gibi "kayıt dışı ekonomi"nin derinliği ve boyutuna ilişkin bilgiler de mevcut değildir. Bu tür firmalar kayıt dışı çalışmanın tüm ekonomik yararlarından istifade ederek özellikle genel pazann daraldığı dönemlerde agrega satış fiyatlarını akıl almaz ölçüde ucuzlatarak diğer firmalara kıyasla üstünlük sağlarlar. Daha açık deyişle sektörde "kalite" bazında olması gereken rekabet koşulları yerine tamamen kayıt dışı çalışmadan beslenen "haksız rekabet" koşulu çok yaygındır. Böyle bir çalışma ortamı,

ayrıca beton üretiminde ciddi "kalite sorunları"na (su düzeltmeleri yapılmamış beton karışım tasarımı, kötü dane dağılımından kaynaklanan işlenebilirlik problemleri vb. neden olabilmektedir.

Maden Kanununa tabi olmadıklarından dolayı işletmeler üretim faaliyetlerini "maden mühendisliği disiplini"nden çok uzak bir biçimde gerçekleştirmektedirler. Ayrıca, aynı nedenden ötürü işyerlerinin "işçi güvenliği ve sağlığı" performansları olağanüstü zayıftır. Özellikle patlayıcı madde kullanımında çok uzun yıllardan beri hüküm süren teknik yetersizlikler ön plandadır.

3213 sayılı Maden Kanunu ve bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına ilişkin kanun tasansı son olarak TBMM Plan-Bütçe alt komisyonunun 24.07.2003 tarihli toplantısında görüşülen hali sektörümüz açısından olumlu gelişmeler içermektedir. Bu taslağa göre;

a) Taşocakları Nizamnamesi yürürlükten kaldırılmakta, bu kapsamda tüm kırmataş ve çimento hammaddeleri Maden Kanunu kapsamına alınmaktadır.

b) Hazine arazi kiralanması kaldırılarak, Hazine arazilerinde yapılacak çalışmalarda Devlet Hakkı'nın %50 fazlası ile ödenmesi hususu getirilmiştir.

c) Çimento hammaddelerinden kil, marn, puzolan (tras) maddelerinde ruhsatlar 10 yıllığına ve en fazla 50 hektar olarak verilecek ve bunların ilk ruhsat müradatları İl Özel İdaresine yapılacaktır.

d) Çimento ve kırmataş hammaddesi, kalker ruhsatı en fazla 60 yıllığına ve 100 hektarlık alan için verilecektir. İstimlak hakkı da bu ruhsat ile gelecektir.

e) Devlet hakkına baz olacak ödemeler, bilanço sistemi yerine, ocakta üretilecek mal bedeli üzerinden alınacaktır.

f) Ruhsat alındıktan sonra ÇED kapsamında alınacak izinler tüm izinler yerine geçecek ve tüm bu çalışmalar Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Maden İşleri Genel Müdürlüğü koordinatörlüğünde yürütülecektir.

Mevcut taşocağı ruhsatlarının, Kanun kapsamına intibakı için hazırlanan bu taslakta belli süre verilmektedir. Tüm çimento ve kırmataş hammaddelerinin Maden Kanunu kapsamına alınması sonucu, sektörün sorunlarının bir çoğunun ortadan kaldırılması, üretim ve çalışma güvencesi getirilmesi ve sektörün önünün açılması beklenmektedir. •

**Maden Mühendisleri Odası
İstanbul Şubesi**

ETKİNLİKLER

fii. ULUSAL KIRMATAŞ SEMPOZYUMU SONUÇ BİLDİRGESİ

Gelişmekte olan Türkiye ekonomisinin en önemli yapıtaşlarından biri, kırmataş sektörüdür. Söz konusu sektör; ulaştığı yatırım düzeyi, yıllık bilançosu, üretim hacmi ve istihdam olanakları ile giderek büyümekte ve madencilik sektörünün en önemli alt sektörlerinden biri haline gelmektedir.

Giderek büyüyen kırmataş sektörü, aynı zamanda son derece ciddi sorunlarla da karşılaşmaya başlamıştır. Bu sorunlar, sektörü, zaman zaman yöre halkı, valilikler ve yerel yönetimlerle de karşı karşıya getirmektedir. Aşağıda, kırmataş sektörünün sorunlarının çözümüne yönelik olarak, Maden Mühendisleri Odası'nın temel saptama ve önerileri sunulmaktadır.

1) Kırmataş sektörü, yaklaşık 100 yıllık Taş Ocakları Nizamnamesi hükümlerine göre çalışmaktadır. Söz konusu nizamname günümüz ihtiyaçlarına cevap vermemekte olup, tabii servetleri devletin hüküm ve tasarrufu altına veren Anayasa'nın 168inci maddesine de aykırılık teşkil etmektedir.

Yine, Taşocakları Nizamnamesi, yeterli süreyi tanınamaması nedeniyle yatırım için gereken güvencyi sağlayamamaktadır. 1985 yılında, mermerin, Nizamname kapsamından Maden Kanunu içerisine alınması, mermer sektörünün sıçrama yapmasının arkasındaki en önemli dinamiklerden biri olmuştur. Benzer bir uygulama, kırmataş sektörünün de önünü açacaktır.

Taşocakları Nizamnamesi kapsamındaki tüm maddeler Maden Kanunu kapsamına alınmalıdır.

2) Taşocağı işletmeciliği bir madencilik faaliyetidir. Bununla beraber, söz konusu faaliyet için ruhsatlar, hiçbir

teknik alt yapısı bulunmayan valilikler tarafından verilmektedir. Taşocaklarının işletilmesi için valiliklerce herhangi bir proje istenmemekte, gereken proje ya da iş güvenliği denetimleri yapılmamakta, çoğunlukla faaliyetin başında olması gereken bir maden mühendisi çalıştırılmamaktadır. Bu tarz çalışma, kaynak kaybına, çevreye olumsuz etkilere ve her yıl yüzün üzerinde ölümlü iş kazasına yol açmaktadır.

Kırmataş sektöründeki madencilik faaliyetlerine ruhsat verilebilmesi için, uygulanabilir bir proje istenmeli, faaliyetler gerek projeye uygunluk, gerekse iş emniyeti açısından denetlenmelidir. Taşocağı işletmelerindeki üretimin başında mutlaka işin uzmanı bir maden mühendisi istihdam edilmelidir.

3) Taşocağı Nizamnamesi, işletmelere, çevrenin korunmasına yönelik yükümlülükler getirmemektedir. Bu nedenle taşocağı işletmelerinde, üretim sırasında ya da faaliyet sonrası önemli çevre sorunları yaşanmaktadır. Kamuoyu tarafından gözlemlenen olumsuz örnekler madencilik sektörünün tümünü etkilemekte, sektör hakkında etmediği ölçüde eleştirilmektedir.

Taşocağı faaliyetlerinin çevresel etkilerini en az düzeye indirmek bakımından; gerek işletmeci, gerekse kamu tarafından yapılacak etkin planlama ve denetim mekanizmaları yaşama geçirilmelidir. •

Kamuoyunun bilgisine sunuz.

**Maden Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu**